

Előfizetési díj.	
Videkekre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra helyben	1 „
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadtunk el.	
Egyes szá. ára 5 kr.	

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
Ötször hasábozott garmond sor vagy anna tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30kr Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bocsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haase Wien Wallfischgasse Nr. 10.

Nyilttéri oszlokok
garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállítás:

Belkirály-utca szeglet (recesin-vár 7. szám) hová a lap szel-lemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékesb cikkek díjazatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetés: küldendők.

ELOFIZETESI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazd. napilap
1874. második fél évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikürtlése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadtunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Ausztria-Magyarország és a Porta.

Budapest, november 5.

(A.) Az osztrák-magyar nagykövet néhány nappal ezelőtt a fényes portánál azon hivatalos nyilatkozatot tette, hogy monarchiánk Romániával vám- és kereskedelmi egyezmény kötése érdekében tárgyalásokat kezdend. Ezen tárgyalások tulajdonképen már régóta folynak, de nem oly hivatalos formákkal, mint amint most fognak nyerni. Külügyi kabinetünk már régóta felvetette az eszmét, de megvalósítását el kelle halasztania, mert a porta, mint a dunafejedelemségek souverain ura mindigolyan sajátoságos magatartást követett, mely monarchiánk ezen fontos érdekének érvényesítése elé folyton új meg új akadályokat gördített. Egy idő óta

Konstantinápolyban oly érzékenység mutatkozik, oly bizalmatlanság uralkodik a három északi nagyhatalom iránt, mely a portával való diplomatiai érintkezést gyakran igen kellemetlenné teszi. A török államférfiak szokatlanul gyanakodók lettek, mindenben a porta ellen irányuló fondorlatot és attentatumot látnak s Ausztria-Magyarország azon udvarias eljárását, hogy ideje korán és előlegesen értesíté a török kabinetet arról, hogy Romániával kereskedelmi szerződés kötése ügyében tárgyalásokat akar kezdeni, azzal viszonzották, hogy ezen szándék kivitele elé minden jogos alapot nélkülöző s tisztán bizalmatlanságból eredő okokból akadályokat gördítettek.

A bécsi külügyi hivatalt ezen kérdésben kizárólag a monarchia gazdasági szükségletei vezették. Midőn tehát látta, hogy a portától ezen szükségletek kielégítését nem remélheti, minden habozás nélkül bejelentette Konstantinápolyban, hogy ott az ügyet befejezettnek tekinti s a további lépéseket Budapesten fogja megtenni. A német és az orosz nagykövetek helyeselték Ausztria-Magyarország eljárását s még a porta sem formázerűen tiltakozott külügyminiszteriumunk ez ügyben nyilatkozó felfogása ellen. Joga valóban nincs reá, mert külügyi hivatalunk teljes correctséggel járt el a kérdésben. Szándékát előlegesen bejelenti Konstantinápolyban; azt is kifejezte, hogy itt nem formázerű kereskedelmi szerződésről, hanem olyan természetű egyezményről van szó, minő a távirdákra s más ügyekre nézve Romániával már kötöttet a nélkül, hogy Konstantinápolyban ez ellen tiltakoztak volna. Egyáltalában téves és nevetséges azt hinni, hogy Andrassy gróf Románia érdekeit a porta rovására akarná kielégíteni vagy hogy a két ország közt fenálló közjogi viszonyt a románok javára óhajtaná kiforgatni. Andrassy gróf egyedül saját hazája érdekei által vezetteti magát úgy ezen mint minden más kérdésben s ha ezen érdekek elébe a porta folyton új akadályokat gördít, akkor természetes, hogy a külügyminiszter ama érdekek kielégítését nem Konstantinápolyban, hanem másutt fogja megkísérteni.

Már pedig egy idő ótaigen szokszor megtörténik, hogy Ausztria-Magyarország szava a

portánál nem talál ugy meghallgatást, a mint megérdemelné. Ennek ezután természetes következményei vannak; külügyi kormányunk oda fordul, a hol szavának több asulya, a hol kívánságait inkább teljesítik, a hol a monarchia érdekeit nagyobb figyelemre méltatják. Ha a porta oktan bizalmatlanságból akadályokat gördít a román kereskedelmi és vámegyezmény elé, akkor Andrassy gróf akár akarja, akár nem, a porta neheztelese dacára is kénytelen megkezdeni a tárgyalásokat a bucaresti kormánylyal, mert a monarchia gardasági érdekei ily egyezmény mielőbbi létrehozatalát nagyon kívánatosnak teszik. Nem a porta állásának megingatása, nem Románia függetlenítése, vagy más valami kalandos terv, hanem az, a mi minden józan politikának alapja, az önérdék kényszeríti a monarchiát, hogy azt, a mit Konstantinápolyban ki nem eszközölhet, Bukarestben és Belgrádban iparkodjék kieszközölni. A jelen esetben még a fenálló nemzetközi conventiók betűjének megsértéséről sem lehet szó, mert az 1856. párisi szerződés Romániának kereskedelmi tekintetben teljes önállóságot biztosít; ez önállóság folytán már eddig is kötött e szakbavágyó egyezményeket s ha a porta épen a jelen esetben tagadja meg Romániától a külállamokkal való önálló egyezkedés jogát, a bécsi cabinet ezen alaptalan nézetét annál kevésbé teheti magáévá, mert elfogadásával a gondoskodására bízott fontos állami érdekeket károsítaná.

A képviselőház adóügyi bizottsága nov. 5-én kezd meg az adótörvényjavaslatok érdemleges tárgyalását, még pedig, mint alakuló ülésben megállapították, a közadók kezeléséről szóló törvényjavaslattal. A bizottság tagjai majdnem teljes számban jelentek meg. — Szontagh Pál gyöngékedése miatt nem volt jelen. A kormánytagjai közül Bittó miniszterelnök, Ghyecz pénzügyminiszter, később Szapáry gr. belügyminiszter jelentek meg.

Az erdélyi ezenus kérdése, mely két napon át micisleri értekezések tárgya volt, új stádiumba lépett. A „Reform” szerint egy közvetítő

alább ez éjjen, midőn követtem lépteit) egészen átváltozott, a mint e kis igénytelen ágyhoz lépett; komollyá vált s egész a bensőségig fokozódott, melegeg ült szemében; beáryalá félkézzel a másikban tartott lámpát; lehajolt a párnára, egy alvó gyermek fölé; ennek alma (legalább ez éjjen s azt hiszem, máskor is) egészséges, nyugodt volt; könny nem nedvesíté szempilláit; láz nem hovité gömbölyű arcát; rosz álman nem izgaták fel ifjú vonásait. Francis merőn nézte őt; nem mosolygott s mégis a legmélyebb elragadtatás rezegeté az arcát: kellemes, hatalmas érzelem remegteté meg testét, mely eddig egészen mozdulatlan volt. Valósággal láttam, mint emelkedik szíve keblében, ajkai félig szétnyitlák, lehellelte meggyorsult; a gyermek mosolyogni kezdett álmában, ekkor végre az anya is mosolyogni kezdett s így szólt halkán magában:

„Isten áld meg az én kis fiamat!” Még közelebb lépett hozzá, lágy, szelid csókot lehet homlokára, kezével egy percze befédte kis kezét s azzal hirtelen felemelkedett s távozott. Előbb visszaertem a szobába, mint ő. Két percz mulva belépett ő is s kioltott lámpáját az asztalra helyezve, nyugodtan így szólt:

„Victor nyugodtan alszik; mosolygott álmában; egészen a te mosolygássalal bír monsieur.” Emlegett „Victor” természetesen saját fia vala, ki házasságunk harmadik évében született; keresztnevét a Vandenbuten ur tiszteletére nyerte ki folytonosan szeretett hű barátunk maradtott Francis tehát drága szeretett nő vala házam-nál, mivel én is neki jó, igazságos szerető férje valék. Hogy mi lett volna belőle azon esetben, ha egy durva, szeszélyes, szivtelen emberhez ment volna férjhez, — valami hitvány, részeges, pazarló, vagy zsarnokkal lett volna megverve az égtől, az már egészen más kérdés s oly kérdés, melyet egy izben intéztem is hozzá s felelete, melyet kis gondolkodás után adott, így hangzott:

„Egy darab időn keresztül megkísérlettem volna elviselni a csapást, vagy kigyógyítani őt; de ha gyógyíthatatlannak, vagy sorsom elviselhetlenné találom, ugyesendben s rögtönözve elhagytam volna házát.”

„És ha a törvény s hatalom kényszerítettek volna ismét visszatérni?”

indítvány kerestetik, mely az erdélyi megyék magyarságának érdekeit biztosítsa s fogalmazásában a főrendiház módosítványának szövegénél világosabb legyen. Szapáry belügyminiszter, mint ugyancsak a „Reform” hallja értekezett is több deakpárti képviselővel ez iránt s többféle közvetítő javaslat tétetett, a nélkül, hogy végmegállapodás történt volna. E tanácskozásban részt vett s nagy buzgalommal védte az erdélyi magyarok ügyét. Ha az új szöveg megállapított, a kormány iparkodni fog, hogy a főrendek azt emeljék határozattá s kétségtelen, hogy a Deák-párt és a kormány magukévá teendik az új határozatot.

A főrendiház alkalmasint jövő hétfőn veszi tárgyalás alá e fontos és kényes ügyet.

A román egyházi congressus. A román egyházi metropolita-választó congressus befejezte egyelőre teendőjét és tegnapelőtti nyitottat meg, a legöregebb püspök, Popasu elnöklése alatt, a rendes congressus, mely azonban nem 120, hanem 90 képviselőből áll. Mindjárt az első ülés, egy fontos határozatot hozott. A nagyváradi képviselők t. i. benyújtottak egy kérvényt, melyben egy új görög-keleti román püspöki megye felállítását kéri. E püspökség székhelye Naggyvárad volna. A kérvény kiadott egy hármashatározatnak azon utasítással, hogy terjeszsen a congressus elé e tárgyban teljes tervet. Ezen ügy nem új dolog és nem először fordul meg a román egyházi congressuson.

Nagyváradon volt körülbelül 1815-ig mindig egy görög keleti püspök; de akkor megszüntetett a püspöki megye, megmaradt egy egészen független önálló consistorium, melynek élén mindig egy vicarius áll, azelőtt Román Miron, most Metianu a nagyváradi vicarius. E consistoriumhoz tartozó egyházi községek azonban be vannak kebelezve az aradi püspöki megyébe. Még Saguna idejében meg volt a törökvis Nagyváradon arra, hogy új püspökség állítsák föl és a 700,000 lelket számláló nagyszabeni és 600,000 lelket magában foglaló aradi egyházmegyéből új püspöki megye kerekítkessék ki; — de hiányzott a püspöki dotációra a pénz. — Saguna hagyományozott aztán e célra 25,000 forintot; továbbá az évi országos költségvetésben föl van véve 5000 forint évi segély a román egyház segélyezésére, s ezenkívül van még e célra néhány alap N. Szebenben és Aradon. Mindebből együttvéve tán ki-

„Hogyan, egy részeges, hitvány, pazarlóhoz, egy önző igaztalan bolondhoz?”

„Igen.”
„Akkor visszamentem volna; meggyőződtem volna ujólag, ha lehetséges-e meggyőzősölni bűneit, s az én nyomoromat, vagy nem; ha nem ismét elhagytam volna őt.”

„És ha ismét kényszerítnek visszatérni s kénytetve lenni vele ülni?”

„Akkor nem tudom mit tettem volna.” — viszonzá gyors hangon. „De miért kérde meg mindezt, Monsieur?”

Feleletet akartam belőle kicsikarni, mert szememben különös lélek állapot fényt láttam lobogni, s elvoltam határozva hangját is felköltöni.

„Monsieur! én azt hiszem, ha egy nő előtt azon férfi természete, kivel éltél összeköté, kiálhatatlan, gyűlöletes, ugy a házasság rabszolgasággá aljasul. A rabszolgaság ellen pedig fellázad minden helyesen gondolkodó ember, s ámbár kinnad az el-lentállás díja, mégis ki kell annak tennünk magunkat; és ha halál is az egyetlen út, mely szabadsághoz vezet, át kell haladnunk a halál kapuján is, mert e szabadság nélkülözhetlen az életre nézre. Azon esetben monsieur ellentállának, míg csak erőm engedné; s ha erőm megtörnék, egy biztos menedékem mindég lenne. A halál felmentene a rosz törvények, valamint azok következményei alól.”

„Önkéntes halál, Francis?”
„Nem monsieur. Vólna erőm és bátorságom, minden kinjót a lelki szenvedésnek, mit csak a sora reám mért átélni, s bírnék annyi elvvel végletekig küzdeni az igazság- és szabadságért.”

„Azt már látom, nem lett volna belőled valami türelmes Griseldis soha. És már most te-gyűk fel, hogy a sors arra kárhoztatott volna. hogy vén leány maradj, akkor, hogy lett volna? Miként tettett volna neked ez állapot?”

„Bizonytaln nagyon. Egy vén leány életének alkalmasint üres és céltalannak — szívének érzéketlen hidegnek kell lennie. Ha vén leány maradtam volna, hibetöleg egész életemet ez üresség kitöltése s fájdalomaim enyhítése feletti fáradságban töltöttem el.

(Folyt. köv.)

„KELET” TÁRGZAJA.

A tanár.

Regény.

Írta: Curren Bell,

Eyre Jane, Shirley stb. szerzője.

Huszonötödik fejezet.

(Folytatás.)

Az estvék egészen miénk voltak; ez a kipihe-nés szükséges volt, hogy erőnkent fentartsa, kötelességeink illő betöltésére; néha az egész test beszélgéssel töltöttük el s ilyenkor az én fiatal genfi származásu hölgyem — miután angol tanítójával teljesen megbarátkozott, és sokkal feltöllelenebbül szeret-te őt, mint hogy igen rettegjen tőle — oly korlátlan bizalmat helyezett benne, hogy sem társalgási tárgyban, vele szemben, sem szívetelmeiről szóló nyilatkozatokban nem szenvedhete hiányt. Csak azon percekben, midőn lelke boldogan röpkedett, mint egy játszi madár, tűntette fel, mennyi életség, vidámság, eredetiség fekszik természetűl dűsan megáldott kedélyében, eszében. Ilyenkor megmutatta, hogy hamiskás gunyorra is képes, elővette a „malice”-t változatos kedélyének tárházából, s oly hamis élces csintalansággal kezdett elbosszantani azért, mit ő bennem „bizareries anglaises”-nek (angol különösségeknek), az én „caprices insulaires”-emnek (a szigetről hozott szeszélyeimnek) nevezett, hogy míg csak fel nem hagyott vele, valóságos kis fehér ördög vált belőle, ki csak arra van hivatva, hogy kinezzen, emészden, ingereljen valakit. Hanem ez ritkán történt s a villi táncz mindig rövid időt tartott; néha — ha igen hevesen beleégyedett a szóvitába, mert nyelve mindég méltóan ki tudta emelni finomságát s eleven élcesességét, a neki inkább megszokottá vált francia nyelvűnek s ebben szokott mindég megtámadni — az én régi határo-

zott modorommal akartam utját állani s a kínzó szellemet komolyan fogságba ejteni.

Hu eszme! Alig fogtam meg kezét, vagy kar-ját, a zaklató szellem eltűnt; a kihívó mosoly ki-aludt észt sugárzó sötét szemekben s szelid alázat sugára világított ki helyette szempillái alól. Egy va-lóságos kínzó tündért kerítettem volt hatalmamba s imé, egy alázatos esdeklő kis halandó nőt tartottam karjaim között. Ilyenkor könyvet adtam kezébe s vezeklésül egy óra nosszat kelle nekem felolvasnia. Leggyakrabban Wordsworth-ot jelöltem ki neki és Wordsworth visszaadta mindig sziládságát; kissé nehezen birta felfogni mély értelmű, vidor és józan szellemét; nyelvezete sem volt könnyű reá nézve; kérdéseket kelle hozzáam intézni, felvilágosítást kérni, ismét gyermekké, ujonczéá kelle hogy legyen s engem feljebbvalójának, vezetőjének ismerni el.

A tüzeabb, eszmedűsabb írók szellemébe ösz-tönszerűleg inkább behatolt azonnal.
Byron felizgatta, Scott ot nagyon szerette; Wordsworth felett mindig némi zavarba jött, bá-multa, de késelt határozott véleményét mondani róla.

De bármiként töltök is az estét, ha felolva-sott, vagy beszélgettünk, kinezzen bár francia nyel-ven, vagy kereljen angolul; tréfált legyen élces modorában, vagy kérjen alázattal; beszéljen el ér-dekkel valamit, vagy haligassa figyelemmel szavaim, nevéssen ki, vagy mosolyogjon szemembe, kilencz órákor mindig elhagyott — megnyertem elbocsátta-tásomat. Ilyenkor kibontakozott karjaim közül, eltá-vozott mellőlem, felvette lámpáját s azzal eltűnt. Hívására most egy lépcsővel feljebb kezdődött meg; néha utána mentem észrevétlenül s megfigyeltem mit tesz. Először benyitott a tanítványok háló ter-mébe, zajtalan léptekkel haladott végig a két sor fehér ágy között s megtekintett minden egyes ta-nítványt; s ha valamelyik még ébren, vagy szomorú volt, megnyugtatólag szöltet hozzá s megállt figyel-ve, ha valjon minden rendben van-e, elköppantá hamvát a viaszgyertyának, mely mindig ott égett egész éjjen át s ismét zajtalanul távozott, csendesén behuzván maga után az ajtót. Ekkor tovább hala-dott saját hálószobánk felé; ezen belül volt egy kis oldalszobácska, ide tartott most; itt leheté látni egy ágyat de csak egyet, és az is nagyon kicsi volt; arca (leg-

kerülne az évenkénti 10,000 forint, melylyel egy román püspökséget dotálni lehetne. Most úgy látszik meg akarják valósítani e régi tervet és a nagyváradi consistorium alá tartozó egyházi községekhez még tán 100,000 hivat Erdélyből és néhány ezret az aradi egyházmegyéből csatolni és így egy új nagyváradi görög keleti román püspöki megyét kikerekíteni. Hogy a kormány és a korona helybenhagyásától függ ennek keresztülvitele, ez magától érthető dolog.

— A román szabadelvű párt programja. A g. keleti congressuson mielőtt a választás meg-ejtett volna, a Babes-féle liberalisnak nevezett párt 65 taggal a következő programot írta alá: „Mi alólítottak tevékenységünkben az egyház, iskola és alapítványok terén vezetettve olyan elvek által, melyeket a szükséges előhaladásra e téren alkalmaznak és időszerűnek tartunk, a következők program alapján megegyeztünk és egyetemesen kötelezzük magunkat:

1. Teljes erőnkkel minden törvényes eszközzel fenntartjuk egyházunk autonómiáját, mely az 1868-ik II. t. cz. által biztosítva s az uralkodó részéről szentesített rendszabályok által szabályozva van.

2. Ez utóbbinak gyakorlati alkalmazása szabadszelleme értelemben.

3. E törvényes és szabadelvű alapon megalkotjuk a solidaris-aktív-szabadelvű pártot a „reactió” ellenében.

(Aláírva 65 képviselő.)

A szabadelvű párt programja.

A pártértekezlet által megvitatt minden kérdésben a tagok kötelesek a kimondott többség határozatához tartani magukat.

Ki valamely nem első fontosságú speciális kérdésben lelkiismerete szerint nem veheti magát alá a többség határozatának, joga van a szavazástól a congressusban tartózkodni.

Azon esetben, ha a többség nem állapodhatott meg, vagy az értekezlet tagjainak szabad kezét engedett, korlátlanul szavazhat mindenki.

Olyan kérdésekben, melyeket az értekezlet nem tárgyalt, azon tagok, kik a congressusi vitában részt vesznek, mindenigyekezzel egyöntetű magatartásra törekednek egymás között, mi ha nem lehetséges, a tagok a program alapelveihez hiven szabadelvű irányban szavaznak.

Felolvasott és egyhangúlag elfogadtatott az oct. 31-ki értekezleten 1874.

Mocsényi Antal, elnök. Rotariu Pál, jegyző.

E szabadelvű pártban 49 tagot számlálnak a magyarországiak és 16-ot az erdélyiek, ezek közt Bologa, Macellariu és Tinon. A 65 tagból az érkező választás alkalmával egy kisorsoltatott s a többi 64 egytől-egyig Popásura szavazott.

A képviselőház ülése nov. 5.

Horváth Gyula interpellációt intéz a pénzügyminiszterhez: Igaz-e, hogy a Biák és Beiersdorf céggel a kormány szeptemberben szerződésre lépett egy bizonyos mennyiségű fának Petrozsénbe történő átadása iránt? Ha ez áll, igaz-e, hogy a kormány szándékozik nevezett céggel még többi meg-levő fa-készletére is hasonló szerződésre lépni? A miniszter ur jónak tartja-e, hogy a már is elsatnyult fakereskedés Erdélyben egy kézbe koncentráltnak? Ha nem, mit szándékozik tenni, hogy az erdélyi farraktárakban felhalmozott készlet eladható legyen? Egyszermind az egyének és állam érdeke lehetőleg megóvassék, a midőn a piacra ily nagy mennyiségű fa egyszerre ki fog dobni. A napirend első tárgya az incompatibilitás tárgyában tett módosítások. Olvasztatik a központi bizottság jelentése a miniszteri titkárokat illetőleg a főrendek által kívánt módosításokra. A ház elfogadja a központi bizottság javaslatát, s így mellőzi a főrendiekét, mely több államtitkár megválasztását akarta lehetővé tenni. A második §-nál a főrendihez mellőztetni akarja az állam-bérlők megválasztását, a képviselőház Mada-rász J. felszólalása után, ki Deák Ferencz szavaira hivatkozott, 91 szóval 81 ellen, elfogadja a főrendi-ház módosítását. Ugyanezen §. c) és d) pontjaira vonatkozó módosítások ellenében a képviselőház a központi bizottság módosítását fogadja el. Ugyanezen §. e pontjára nézve a főrendiek módosítását a központi bizottság elfogadhatónak tartja. Paczoly: nem fogadja el a következő módosítást ajánl: hogy a 2-ik §. e) betű alatt levő utolsó bekezdése t. i. e szabályt; „e szabálynak az engedélyesekre vonatkozó intézkedése” tökéletesen kimaradjon. Tisza K. nem fogadja el Paczoly módosítványát; elfogadja a főrendiekét. Ürményi: A vitaközben felmerült kérdésekhez szól, nehogy „a két ház közötti” differenciák iránt hibás eljárás kövessék el. Csernatony Lajos azt hiszi, hogy más útja a két ház netáni el-lentetés nézetei kiegyenlítésének nincs is, mint éppen a tanácskozás azon eredménye, hogy esetleg változás követhet a két szöveg között. E nélkül az üzenetváltások régi praxisa merülne fel. (Élénk tetszés.) Pulszky Ferencz: elismeri ennek igazságát, de másrészt azt is tagadja, mintha helyes lenne a házat előkészítetlen kérdések felhozásával megzavar-ni: Amerikában is meg van a maga útja ennek, mert az ily javaslatokat njabb megvitatás kedvéért el-

szokták halasztani. Ez lett volna tagnapelőtt is a helyes módus.

Elnök: a tegnapielőtti eseményre vonatkozólag következőleg nyilatkozik: A főrendi-ház az akkor szóban levő 12 §-t változtatlanul elfogadta azonban egy toldalékot hozott javaslatba, melyben egy egészen új elvet, t. i. a későbbi igazolhatóság elvét állapítja meg. (Helyeslés a szélső balon) és ezen későbbi igazolhatóság elve alá tartozandónak mondja a 12 §-ban említett s a 3 és 4 categoriában felsorolt választókat. Így kerülve a javaslat képviselőház elé; az osztályok és ezek utasítása folytán a központi bizottság elfogadta a főrendi-ház által javasolt ezen elvet. Azonban igazságosnak és méltányosnak találta, hogy megtoldassék és az első és második categoriabeli választókra is kiterjesztessék. Midőn ez a ház előkerült, akkor Simonyi képviselő ur elfogadta mindazt, a mit a felsőház javasolt, valamint azt is, a mit a központi-bizottság hozzá adandónak vélt, azonban ő még az 5. categoriában említett választókra is kiterjesztetni kívánta ezen kedvezményt. Így állván a dolog, a képviselőháznál, teljes jogában állott a dolog iránt határozatot hozni. (Élénk helyeslés és éljenzés a szélső balon.)

Szavazásra kerülve a dolog, Paczoly módosítványa mellőztetik. A 3 dik §-ad vonatkozó főrendi-házi javaslat mellőztetik. A 4 dik §-t, mely azon képviselők összeférhetlenségét kívánja kimondani, kiknek napi díjja lefoglaltatik, a főrendi-ház újra szövegezte, és pedig e §-t a) s b) pontra osztván, a) alatt azt hozza fel, hogy nem választható, a ki a választó lajstromba bevezetve nincs. A b) pontul megmarad a képviselőház szerkezete. Horváth Lajos: az a) pont alatt foglalt intézkedés benn van a választási törvényben. Ide fölvétele felesleges Mocsáry Lajos a tegnapielőtti gyakorlat alapján indítványt tesz az iránt, hogy a §. első intézkedése, mely most b) pont alá foglaltatnék, kihagyassék. Szerkesztő: Nándor a központi előadások az a) pontra vonatkozó indoklásaira tesz megjegyzést. Paczoly helyesli a központi bizottság indoklását. Elnök megőrzi Mocsáry javaslatát, mintha az a szóban levő javaslatokkal összefüggésben nem volna. Szentimrey kérdést tesz: az állandó névjegyzék mellett nem volna-e szélszerű a kérdéssről tüzetesen intézkedni. Simonyi E. az elnök edikezióját Mocsáry javaslatára nézve kénytelennek mondja. Tisza K. Kálmán, indítványozza, hogy a két ház közt üzenetváltás esetén követendő eljárás modusa részletesen egy külön ülésen állapíttassék meg. Végre a ház a központi bizottság véleményét elfogadja. Tisza indítványa értelmében a vitás kérdés tárgyalása a jelen napirend utánra tűztetik ki. Ezzel az összeférhetlenségi törvény el lévén intézve, következik a közjegyzői törvény. A központi bizottság a főrendiek által szövegezett 7-ik §-t nem fogadván el, a következő módosítást javasolja. A közjegyzői kinevezés a közjegyzői okiratoknak csak magyar nyelven való felvételére ad jogosítványt, azoknak más nyelven való felvételére, akár a kinevezéssel egyidejűleg, akár utóbb, az igazságügyminiszter csupán akkor ad engedélyt, ha az illető közjegyző teljes jártasságát azon nyelven külön igazolja. Boncs D. hosszabb beszédben elemzi e kérdést s végre mind a főrendi-ház, mind a bizottság javaslatát mellőztetni kéri s javasolja, hogy a képviselőház maradjon a május 4-én elfogadott eredeti szöveg mellett. Paczoly: a főrendi-ház javaslatát mellett érvel s nyilatkozik. Csernatony Lajos: (Közbeszól.) Azt sem kell tenni. Irányi Dániel: Erre már megfelelt, ha a t. képviselő ur képes lesz megőrizni nézetemet, igen fogok örülni. Eddig nem tette. Csernatony Lajos: (Közbeszól.) Kérem a jegyző urat méltóztatassék engem feljegyezni. Irányi D.: pártolja az előbbi szerkezetet. Ezen kérdés hosszas s szenvedélyes vitát idézett elő, melyben részt vett: Román S. Szilágyi F. Csernatony L. Tisza K. Pauler miniszter, Wächter F. stb. az eredmény azonban az lett, hogy a képviselőház mindkét javaslatot elvetve, maradt a képviselőház által megállapított régi szerkezetnél. Ezután még a 9-ik §-ra nézve elfogadtatott a központi bizottság szövegezése.

Keleti ügyek.

Athén, oct. 14.

A parlament osztályai majdnem befejezték munkálataikat nevezetesen közbeszólások nélkül, kivéve a Bulgariát és Zaimis urak közti teljes szakadást és az indítványt néhány érvényes választások megsemmisítése és néhány kétes választás, — nevezetesen a Zante és Megalopolis — megőrsítése iránt.

Ugy véljük, hogy Zaimis ur magaviselete által formaliter megőrsította azokat, kik azt hitték, hogy ő még Bulgariát hiva.

Zaimis ez eljárása szomorú következtetés lehet a cabinetre nézve, mely kezdi veszteni a király bizalmát, eddig egyedül támaszta. Ha ez megeseik, akkor Bulgariának nem fog sikerülni egy tömör többség szervezése. Zaimis ur tárczavállalása nélkülözhetlen arra, hogy még néhány hóig fentarthassa magát. Megbízható vélemény, miszerint kevéssel a választások igazolása után a ministerum kénytelen lesz visszavonulni.

Különösen két körülmény vonja maga után a cabinet kikerülhetetlen bukását, igen nagy beavatkó-

zása a választási ügyekbe és a Charts reivsiojának kérdése.

A ministerium közlönye a „Veltiossis” és a Zaimis lapja ez „Ethnophilax” közt ez ügyben éles személyes polemia fejlődött, mely alkalommal a „Veltiossis” nem igen ildomosan viselte magát.

Reánk nézve, kik nem vagyunk a pártszenvedélytől elragadtatva, a választások érvényesítésének ügye nem politikai, hanem méltányossági kérdés.

A világ egy parlamentjében sem történt meg az, hogy a többség pártján semmisítették volna meg a törvényesen megejtett választások, kétesek pedig érvényesítették, és nekünk, a hellenek nagy barátjainak segítségnek kell bevallanunk, hogy ilyesmi történt Bulgarián alatt.

Megalopolisban 400-zal több szavazat adatott be, mint a beirt választók száma; a szavazatok a miniszteri jelöltek által csempésztettek be, mint ez a jegyzőkönyvekből világosan kitűnik, és mégis csak néhány szótöbbséggel választattak meg. Az illető osztály a választás igazolását indítványozta. Már most kérdezzük, követheti ez uton Zaimis ur Bulgariát?

Zanteban a katonák döntötték el a választást, mire nézve Jombárdos ur világos bizonyítékokat nyújtott. Mindazonáltal a választás igazolása indítványoztatott.

Hasonló esetek fordultak elő Attikában és számos más választó körületben.

Pap ur, a pénzügyér, beadta lemondását. Tárcajárt ideiglenesen Nicopulo vette át, ki rendre belügy, igazságügyi, közoktatásügyi tengerészeti miniszter volt s most ideiglenes kül- és pénzügyér. Néhány hó előtt három tárcát vesezett, melyeknek különben nem nagyon előnyös utóérzetük van e körből.

„M”

Külföldi szemle.

Kolozsvárt, Nov. 7. 1874.

Vilmos német császár legközelebb ily ügyben indította meg a kezdeményezést, mely Elsas-z Lothringia alkotmányos és önkormányzati életének történetében fordulóponttá válhatik. A császár Bismarck herceghez rendeletet intézett, melyben megbízza, hogy a nevezett tartományok számára külön országos bizottság szerveztessék. E bizottság egyelőre, úgy látszik, csupán a kormány által kinevezett tagokból, úgynevezett bizalmi férfiakból álland. Feladata az lesz, hogy minden olyan ügyben, mely kizárólag Elsas-z-Lothringiát illeti, véleményt mondjon s a tartomány önjait és szükségleteit illetőké helyen kifejezésre juttassa. Határozati joga ezen testületnek nem lesz; tárgyalni fogja s véleményes jelentéssel kísérendi azon ügyeket, melyeket a birodalmi cancellár eléje terjesztend a nélkül, hogy határozatai bármely irányban kötelező erővel bírnának. A míg a bizottság kizárólag a kormány kinevezésének, nem pedig a nép választásának alapján alakul, addig jogkörének megszorítása igen természetes, de kedvező viszonyok közt ezen intézményre szép jövő vár. Idővel könnyen formaszert tartományi képviselőtté fejlődhetik, mert nem szenved kétséget, hogy a berlini kormány, ha a lakosság békülékeny hangulatával találkozik, a mostani kormánybizottságot népképviselői alapra fogja fektetni s hatáskörét ennek megfelelően kiterjeszteni. Mindenesetre sok függ attól, hogyan fogadja a lakosság a császár ez iránybeli első kezdeményezését.

Az Arnim-ügyben ismeretes már azon két levél, mely legközelebb ez ügygel összefüggésben nyilvánosságra jutott. Az egyik levelet Broglie herceg intézte nov. 1-én a „Temps” szerkesztőjéhez. A rövid levél azon hirt mondja alaptalannak, hogy a herceg 1873. május 23-án egy megbízottja által azt kérdezette Arnim gróftól, hogyan fogadja Berlinben Thiers megbuktatását fogadni. „Nem tudom — írja a herceg — kitől eredt ezen állítás: de mondhatom, hogy minden alapot nélkülöz. Arnim gróffal sem május 14-ke előtt, sem azután akár közvetve, akár közvetlenül semminemű olyan viszonyban nem állottam, minőről itt említés van tőve. A második levél, mely szintén nov. 1-én kelt, egyenesen Arnim gróf tollából ered. Egyik rokona. Arnim-Criewen ur felvilágosítást kért tőle, igaz-e hogy ő tözsdejátékba elegyedett volna. Erre a volt nagykövet magánlevelében válaszolt rokonának, a ki a levelet, minthogy a börtözüzkedésről keringő hírek folyton megújultak, a feudális „Kreuz-Zeitung”-ban nyilvánosságra hozta. A levél igen éles hangon van írva. A gróf azt mondja, hogy a rágalom, mintha ő börtözüzkedésbe benyúlott volna, „sötét, de szabadalmazott” uton már régóta kering a nélkül, hogy a grófnak sikerült volna csak egy embert is találni, kit a hír terjesztéséért felelősségre vonhatna. Különben itt még azon eset is forog fenn, hogy ily hírek terjesztőinél nagyon nehéz a mala fidest bebizonyítani. A gróf azt mondja, hogy a ki anyagi viszonyairól felvilágosítást akar szerezni, az tudakozdék Hausmann urnál, a ki már 25 év óta kezeli vagyonát. Ha vagyona tözsöemületek következtében nagy változásokon ment volna át, ezt Hausmann könyveiből ki lehetne venni.

„Hogy vajjon — írja a gróf — ezen rágalmi suttogásból aliquid haerebbit, azt nem tudhatom. Ez minden egyes emberre nézve kétségkívül ama hir-

laptól fog függeni, mely által részese lesz „a közlemény”-nek. Egyelőre ez utóbbi itt nálunk egy bérlőnek van kizsámanyolása végett átengedve, a ki oly erős tökével dolgozik, hogy ellene semmit sem lehet tenni.” A levélnek Bismarck herceg ellen irányuló ezen éles vágást a felhivatalos lapok nem fogják válasz nélkül hagyni. Mint a „Kr. Zitg” jelenti, Arnim-Criew ur az, a ki ide fog utazni.

A vasárnapi képviselő választásról a francia lapok következő részleteket közölnek. Pas-de-Calais megye 204.000 beirt választója közül 160.000 szavazott, és pedig Dejissee-Engrand bonapártistára, kit a kormány is támogatott 84.680, Brasmé kizsámanyolása pedig 74.181. A két héttel előbb tartott választásához képest 12.500 polgárral többen szavaztak. Egészen véve a bonapártista jelölt, mint hogy a legitimisták mind hozzácsatlakoztak, 17.000 a köztársasági 2.500 szavazattal kapott többet, mint a multkori választásban.

A bonapártista lapok diadalmasan hirdetik, hogy egyedül az ő pártjuk képes a republicanusokkal megmérkőzni, míg a többi conservatív pártok egészen tehetetlenek. A kormány lapjai látszólag legalább szintén megelégedéssel szólnak az eredményről, minthogy Delisse-Engrand ur elismerte a septennium fenntartásának szükségét. A republicanusok azzal vigasztalják magukat, hogy ez ismeretes bonapártista érzelmű megyében nagy haladásokat tettek. Csak a legitimista sajtó elégedetlen s rossz úton veszi, hogy pártfelei nem tartózkodtak a szavazástól, hanem a bonapártisták diadalát segítették elő. — Párisi magántáviratok szerint a képviselők egy része már Versaillesban van. A nemzetgyűlés megünyitásakor hir szerint Mac-Mahon üzenetet fog a házhoz intézni. Azt is beszélik, hogy Chambord gróf új manifestummal akarja a párthi-veit boldogítani.

Nyilvános számadás.

Néhai Krémer Ferencz arcképe adakoztak még: Egy valaki 5 frt, Kállay Lajos 3 frt, id Kul-tor Sámuel 2 frt, Kónya Rudolf 2 frt, Kubicek Domokos 2 frt, Böhm János 2 frt, Bréver János 2 forint, ifj. Lászlóczy Sámuel 2 frt, Finály Henrik 2 forint, Quast János 1 forint, Hancz Sámuel 1 forint, Böckel Károly 1 forint, Máthé György 1 forint, Riszoprill Ignác 1 frt, Filippi Gyula 1 frt, Ajtai Gyula 1 frt, Besztercei György 1 frt, Molnár József 1 frt, Lakatos társulat 1 forint, Krémer Ferencz 1 forint, Mark Alajos 1 forint, Friedl Mátyás 1 forint, Magyarzabó céh társulat 2 forint. Münster Ede 1 forint, Schütz János 1 forint, Lö-rinczy József 1 forint, Kecskeméthy József 1 forint, Veres Dániel 50 krajczár, Lorencz Ferencz 50 kr, Bila András 30 krajczár, ifjabb Lászlóczy Péter 40 kr, Schuler Károly 50 kr, Dalebau Samu 30 kr, és Dunki Ferencz urak 15 kr, Egy valaki 20 kr, — 20 kr, Reil Dániel 10 frt. Koleszár Sándor 2 frt. begyűlt 58 frt. 25 kr, s így eddig összesen 238 frt. 25 kr, azaz kétszáz harmincegy forint 25 kr, o. é. Nemes adakozók fogadják hálás köszönetűket az egylet nevében: Tauffer János id. elnök, Szabó Károly jegyző.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Budapesten nov. 7. 10 ó. 10 p. d. e.

Érkezett, nov. 7. 10 ó. 50 p. d. e.

Tegnap a képviselőház az ügyvédi rendtartáson tett módosításokat tárgyalta; nagyobbára eredeti határozataihoz ragaszkodott. A pénzügyi bizottság tegnap megkezdé a budgetvitát; először a közoktatást tárgyalta; az egész bizottság megegyezett nagyobb mérvű megtakarítások költség reduciók eszközölésének szükségén; különösen a tanfelügye-lőség eltörlését sürgették, a miniszteri ígéretek tön. Az adóügyi bizottság tegnap szintén folytatta működését. Sennyei báró programszerrü beszédében az összes köztisztviselők kormány általi kinevezését hangsúlyozta; a bizottság csak egy paragrafust intézett el.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 7. 1874.

— A városi bizottság szombat, folyó november 6-án délután 3 órakor a városi közsé-gi (4. számú) termében tartandó közgyűlésének tárgyai: 1. szentesítést nyert országos törvények be-jelentése. 2. a zalogkölesön üzlet e városi szabályrendeletre kitett kormányi észrevételek. 3. Városi több számadásra, a számvérő szék felülviz-gálata nyomán adandó feloldozás, 4. Kerekes Márton asztalos üzletéhez fűrészgép hajtására külszappan ut-czában a kis Szamosból kért vízerő ügye, 5. a vá-rosi polgári iskola további felszereléséhez szükséges-kellékek, 6. a huszemlékhez fölveendő állatorvos és fizetése rendszeresítésük iránt tanácsai javaslat, 7. A kerületi kapitányok s jegyzők fizetés javítása iránt előterjesztés, 8. a város 1875-dik évi költségvetésé-nek megkésztése, előirányzat szakosztályi vélemény és külön javaslattal a város rendkívüli költség alap-

